

ku leparu vystupoval v Spolkovej republi-
cium v Institut für Zeitgeschichte, ale
pokým nie som na cestách - pri rodine tu
annoveru.
sa zaoberať, pokým sa to tu bude dať, Slo-
Strednou Európou, za vojny a po vojne, a
Zatiaľ sa ozerám, čítam, musím sa zapo-
7, 18), lebo tunajšia škola je pre nich n-
som sa dozvedieť niečo o Vás, ako žijete,
e, aké vediete knihy, či aj máte katalógy
kuje po česky a po slovensky, aké vychádz-
ko, čo pre človeka doma je nedostupné a n-
sím, ak máte trochu času, nešetríte miest-
tom, ako pracuje Rada slobodného Českoslo-
bulletin. Nie som nijaký Minařík, iba čes-
perá najnovšími dejinami a je presvedčený
t. Konečne, raz príde čas, že sa budú mus-
ej a slovenskej, alebo československej, e-
potom historik mal ešte aj niečo iné, ako
ov, sa nedá robiť nijaká historia, a papie-
ajú a vyhodí.

och knížkach - F. V. Vukobratoviča, J. T. Ako
liak, Živé st.

i. O životopisné máie dr. J. T. Ako
louš. Stan. D. Vukobratoviča, J. T. Ako
ojem.

ok, ale pre dnešok skončím.
za odpoveď a ostatným
v pinej úcte

Dialóg dvoch exilov

**Korešpondencia
MARTINA KVETKA
a VILÉMA PREČANA
(1976 - 1989)**

**K vydaniu pripravil Marek Syrný
v spolupráci s Vojtechom Čelkom a Ivanom Gubom**

DIALÓG DVOCH EXILOV

*Korešpondencia Martina Kvetka a Viléma Prečana
(1976 – 1989)*

**K vydaniu pripravil Marek Syrný
v spolupráci s Vojtechom Čelkom a Ivanom Gubom**

ÚSTAV PAMÄTI NÁRODA

Bratislava 2026

OBSAH

DIALÓG DVOCH EXILOV (predhovor editorov)	7
VILÉM PREČAN: MOJE EXILOVÁ SPOLUPRÁCE S MARTINEM KVETKEM	14
KOREŠPONDENCIA VILÉM PREČAN – MARTIN KVETKO	74
ZOZNAM PUBLIKOVANEJ KOREŠPONDENCIE	74
LISTY 1 – 73	77
PRÍLOHY KU KOREŠPONDENCII	252
MARTIN KVETKO (životopisný náčrt)	293
VILÉM PREČAN (životopisný náčrt)	299
OBRAZOVÁ PRÍLOHA	307
POUŽITÉ ZDROJE A ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	328
MENNÝ REGISTER	335

1. list (Prečan —> Kvetko)

Dr. Vilém Prečan
Dollbergerstr. 107
3155 Edemissen 4
West Germany

Eddesse, 2. 11. 1976

Vážený pán doktor,

Vašu adresu som dostal od pána Rudolfa Fraštackého.⁶⁵ Písal mi a nedávno som mal potešenie stretnúť sa s ním a s jeho paňou v Mníchove.

Možno ste od neho počuli, alebo budete počuť, že som od júla s celou rodinou ako legálny vyst'ahovalec v Spolkovej republike. Mám zatiaľ ročné štipendium v Institut für Zeitgeschichte,⁶⁶ ale zdržiavam sa väčšinou – pokým nie som na cestách – pri rodine tu na severe, neďaleko Hannovera.

Chcel by som sa zaoberať, pokým sa to tu bude dať Slovenskom, Československom a Strednou Európou, za vojny a po vojne a ešte mnohými inými vecami. Zatiaľ sa obzerám, čítam, musím sa zapodievať aj s deťmi (14, 17, 18), lebo tunajšia škola je pre nich niečo celkom nové.

Veľmi rád by som sa dozvedieť niečo o Vás, ako žijete, čo to je Českoslovak store, aké vediete knihy, či aj máte katalógy a cenníky, čo a kde sa

65 Rudolf Fraštacký [1912 Mošovce – 1988 Toronto] podnikateľ, politik, krajanský pracovník, účastník domáceho odboja počas druhej svetovej vojny, v rokoch 1945 – 1946 bol povereníkom výživy a zásobovania, poslancom Dočasného národného zhromaždenia za DS, v r. 1946 – 1947 podpredsedom Zboru povereníkov, poslancom Ústavodarného národného zhromaždenia za DS. V r. 1948 emigroval do Švajčiarska, neskôr do Kanady. Člen Stálej konferencie slovenských demokratických exulantov a rôznych československých emigrantských združení.

66 Institut für Zeitgeschichte – alebo aj Leibnizov inštitút súdobej histórie je výskumné centrum zamerané prioritne na výskum nemeckého 20. storočia v európskom, resp. globálnom kontexte. Bol založený v roku 1949 v Mníchove ako vôbec prvá akademická inštitúcia zameraná na skúmanie nacistickej diktatúry. Finančne bol krytý z prostriedkov spolkovej aj bavorskej vlády, neskôr aj ďalších vlád štátov spolkového Nemecka. Od 60. rokov 20. storočia má formu verejnej nadácie. Okrem výskumu nacistickej diktatúry sa zameriava aj na výskum všeobecnejších tém totalitných systémov a demokracie, holokaustu a ďalších.

publikuje po česky a po slovensky, aké vychádzajú časopisy, slovom všetko, čo pre človeka doma je nedostupné a nezistiteľné.

Veľmi Vás prosím, ak máte trochu času, nešetríte miestom a napíšte mi. Aj o tom, ako pracuje Rada slobodného Československa,⁶⁷ či vydáva nejaký bulletin. Nie som nijaký Minařík,⁶⁸ iba český historik, ktorý sa zaoberá najnovšími dejinami a je presvedčený, že to všetko musí vedieť. Konečne, raz príde čas, že sa budú musieť spracovať dejiny českej a slovenskej, alebo československej emigrácie, chcel by som, aby potom historik, mal ešte aj niečo iné, ako oči pre plač – bez prameňov sa nedá robiť nijaká história, a papiere sa tak ľahko postrácajú a vyhadia.

Počul som o dvoch knižkách – F. Vnuk, *Slovenská otázka na Západe 1939 – 1940*⁶⁹ a I. Kružliak, *Živé stopy*.⁷⁰ Čo to je, viete o tom niečo, prosím?

67 Rada slobodného Československa bola vrcholným politickým orgánom česko-slovenského pofebruárového exilu, založená 29. 2. 1949 v USA vo Washingtone D.C. Prvým predsedom bol Petr Zenkl, podpredsedami boli Jozef Lettrich, Mikuláš Franek, Josef Černý, Jozef Dieška, Václav Majer, Adolf Procházka a bývalí československí diplomati Arnošt Heidrich, Štefan Osuský, Ján Papánek, Juraj Slávik. Bližšie pozri: RAŠKA, Francis D. *Opuštění bojovníci. Historie Rady svobodného Československa 1949–1961*. Praha: Academia, 2009; RAŠKA, Francis D. *Dlouhá cesta k vítězství. Československá exilová hnutí po roce 1968*. Praha: Academia, 2015.

68 Narážka na agenta ŠtB Pavla Minaříka (nar. 1945), ktorý sa po roku 1969 infiltroval do československej sekcie Rádia Slobodná Európa a po návrate do Československa koncom januára 1976 bol využitý komunistickým režimom ku diskreditačnej kampani proti spomínanému Rádiu a československému exilu na Západe.

69 František Vnuk [nar. 1926 v Červenom Hrádku] emigroval v roku 1949 do Rakúska a krátko na to do Austrálie, kde pôsobil pôvodne ako odborník v metalurgii. Neskôr vyštudoval tiež históriu a začal sa venovať témam Slovenska v rokoch druhej svetovej vojny, resp. v povojnovom období z pozícií ľudáckeho exilu (t. j. písal kriticky zamerané diela proti odboju, Slovenskému národnému povstaniu (SNP), československému štátu, a naopak, idealizoval Slovenský štát, politický katolicizmus a pod.). Publikácia *Slovenská otázka na Západe 1939 – 1940* (Cleveland: Prvá katolícka slovenská jednota, 1974) rozoberá najmä vzťahy v druhovojnovom československom exile vo vzťahu k riešeniu slovenskej otázky, t. j. najmä aktivity Milana Hodžu, Štefana Osuského a Slovenskej národnej rady v Paríži, resp. Petra Prídavka voči centralistickej línii Edvarda Beneša a českého exilu, a postoje západných veľmocí voči československému exilu a Slovenskému štátu.

70 Imrich Kružliak [1914 Detva – 2019 Unterhaching] vyštudoval právo a pôsobil v štruktúrach Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HSĽS) ako jej akademický funkcionár – tajomník ústredia pre kultúrne a tlačové záležitosti. V období Slovenského štátu bol do roku 1943 na čele režimového úradu pre dohľad nad tlačou, potom sa viac angažoval v aktivitách Slovenskej ligy. Počas SNP pôsobil v redakciách povstaleckých tlačovín. Po vojne pracoval ako novinár a tiež úradník demokratmi ovládaného povstania výživy a zásobovania. V roku 1949 emigroval do Rakúska, neskôr pôsobil najmä v Mníchove v československej redakcii Rádia Slobodná Európa. V 70. a 80. rokoch publicisticky činný (šéfredaktor časopisu *Horizont*) v zmysle slovenskej demokratickej štátnosti tak, ako ju predstavoval Svetový kongres Slovákov (t. j. slovenská štátnosť áno, ale bez priamych väzieb na ľudácku kolaborantskú štátnosť z rokov 1939 – 1945). Publikácia *Živé stopy* (Cambridge, Ontario: Priatelia Dobrej knihy, 1975) je zborníkom jeho dovtedajšej exilovej publicistickej tvorby.

Zaujímam sa o. i. o životopisné údaje Dr. Jozefa Tisu.⁷¹ Ako to vyzerá s jeho biografiou? Poznáte Milana Stanislava Ďuricu⁷² a aký máte z neho ako z historika dojem?

Mám tisíc otázok, ale pre dnešok skončím.

Vopred ďakujem za odpoveď a ostávam v plnej úcte

Vilém Prečan

71 Jozef Tiso [1887 Veľká Bytča – 1947 Bratislava] bol rímskokatolíckym duchovným a popredným politikom predvojnovvej HSĽS. Po smrti Andreja Hlinku od roku 1938 jej predseda, po Mníchovskej dohode a presadení slovenskej autonómie tiež predseda autonómnej vlády. Od marca 1939 predseda vlády novovzniknutého Slovenského štátu, od októbra 1939 jeho prezident. Najvyšší predstaviteľ nacionalistického ľudáckeho režimu kolaborujúceho s nacistickým Nemeckom, od roku 1942 požívajúci titul „vodca“. Hlavný predstaviteľ dominantnej umiernennejšej, t. j. konzervatívnejšej časti HSĽS a režimu, ale i tak plne lojálnej spojenectvu s Berlínom vo vojne do všetkých dôsledkov, vrátane krvavého potlačenia SNP. Po vojne v obnovenom Československu odsúdený retribučným Národným súdom k trestu smrti a popravený. V ľudáckom exile sa z neho stala nespochybňovaná a adorovaná posmrtná autorita, integrujúca inak rôzne nacionalistické frakcie v hagiografii Slovenského štátu a hlavne Tisa ako „mučeníka“ slovenskej štátnosti.

72 Milan Stanislav Ďurica [1925 Krivany – 2024 Bratislava] bol v roku 1947 svojou saleziánskou rehoľou vyslaný na štúdiá teológie a filozofie do Talianska, získal tiež doktorát z politických vied, pričom sa vo svojich historických prácach venoval najmä problematike Slovenského štátu a jeho vzťahu s nacistickým Nemeckom. Dlhodobo pôsobil ako profesor politických dejín východoeurópskych krajín na univerzite v Padove a po páde komunistického režimu v Československu aj na bratislavskej bohosloveckej fakulte v obore cirkevných dejín. Podobne ako František Vnuk patril medzi hlavné postavy proľudáckej exilovej historiografie snažiacej sa nivelizovať negatívny obraz kolaborantského režimu Slovenského štátu na Západe.